

Täydentävä lausuma

METSO-toimikunnan esittämät toimenpiteet ovat riittämättömiä suhteessa toimikunnan tehtävään ja tutkimusten osoittamaan suojelutarpeeseen. Tästä syystä toimikunnan esitystä tulee täydentää toimenpiteiden, aikataulujen ja rahoituksen osalta.

METSO Kansallisen metsäohjelman tasapainottavana osana

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 1999 Kansallisen metsäohjelman 2010 (KMO). Ohjelmalla tavoitellaan huomattavaa lisäystä hakkuumäärissä ja valtion tuessa metsätaloudelle vuosina 2000 - 2010. KMO:n ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan lisähakkuut kohdistuvat erityisesti Etelä-Suomeen, missä suojelutilanne on jo ennestään merkittävästi huonompi kuin Pohjois-Suomessa. Hakkuut lisääntyvät erityisesti suojelun kannalta tärkeissä vanhoissa kuusivaltaisissa metsissä.

Kansallisen metsäohjelman yhteydessä päätettiin, että "kartoituksen pohjalta laaditaan lähivuosien aikana Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsiensuojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelma, joka käynnistetään ohjelman valmistuttua". KMO:ssa päätettiin myös, että työryhmässä laadittavan Etelä-Suomen metsiensuojeluohjelman rahoitustarve ja rahoitustavat selvitetään ohjelmaa laadittaessa. Lisäksi sovittiin, että KMO:aa tulee toteuttaa tasapainoisesti, ja että "mikäli ohjelman jokin osa ei toteudu suunnitellulla tavalla, tulee koko ohjelmaa tarkistaa vastaavasti".

Suojelutarve on kiistaton

Laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä laati poikkeuksellisen perusteellisen arvion Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelutarpeesta vuonna 2000. Tässä yksimielisessä ESSU-mietinnössä todettiin kaikkien metsäisten luontotyyppejen tarvitsevan lisäsuojelua. Vuonna 2001 valmistunut kolmas ja edellisiä huomattavasti perusteellisempi uhanalaisten eliölajien arviointi osoitti, että lähes puolet (43 %) Suomen uhanalaisista eliölajeista elää ensisijaisesti metsissä. Uusin tutkimustieto osoittaa kiistatta, että muutokset talousmetsien käsittelyssä, vaikka ovatkin oikeansuuntaisia, eivät turvaa uhanalaisten lajien pitkäaikaista esiintymistä. Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien nykyinen suojeluaste on niin alhainen, noin 1,1 % metsämaasta, että suotuisan suojelun tasoa ei voida saavuttaa ilman suojelualueiden mittavaa lisäystä.

Toimikunnan esittämät, vuosina 2003 - 07 toteutettavat pinta-alaltaan varsin vaatimattomat hankkeet eivät poista ESSU-mietinnössä osoitettua suojelun tarvetta. Lisäksi toimenpiteet ajoittuvat suurelta osin KMO-kauden loppuun ja jopa sen jälkeiseen aikaan. Samaan aikaan metsätaloustoimia aiotaan KMO-toimikaudella tukea budjettivaroista yli 500 miljoonalla eurolla. Tätä ei voi pitää Kansallisen metsäohjelman tasapainoisena toteuttamisena.

Viimeistään seuraavan hallituksen on ryhdyttävä valmistelemaan varsinaista metsäisten luontotyyppien suojeluohjelmaa. Toimenpiteiden lykkääminen johtaa edelleen heikkenevään suojelutilanteeseen, jonka korjaaminen myöhemmin tulee entistäkin kalliimmaksi. Luonnonsuojelulain mukaisen suojeluohjelman valmistelun laatuvaatimukset ovat korkeat. Jotta luonnonsuojeluohjelmasta voidaan päättää valtioneuvostossa vuonna 2007, selvitykset on aloitettava mahdollisimman pian. Ympäristöhallinnolle tulee osoittaa tähän työhön tarvittavat voimavarat.

Suojeluohjelman rahoittamiseksi tarvitaan nykyisen Luonnonsuojelun rahoitusohjelman (1996 - 2007) jatkamista toisella samanlaisella ohjelmalla (2008 - 17). Ympäristöhallinnolle on annettava valtuudet sitoa näitä varoja hakkuiden uhkaamien yksityismaiden oston jo vuodesta 2005 alkaen, kun nykyisen rahoitusohjelman sitomisvaltuudet loppuvat. Yksityismaiden arvokohteiden turvaamiseksi valmistelun ajaksi luonnonsuojelun hankintamäärärahoja on syytä lisätä jo vuosiksi 2003 - 04.

Huomattakoon, että Ruotsi on jo tehnyt METSO-toimikunnan tehtävää vastaavan, maan eteläosiin painottuvan lisäsuojelupäätöksen. Lakisääteisesti siellä suojellaan noin 400 000 hehtaaria ja vapaaehtoisesti (muun muassa FSC-sertifioinnilla) noin 500 000 hehtaaria.

Talousmetsien luonnonhoidon parantamisen edellyttämät säädösmuutokset

Talousmetsien luonnonhoitoa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi on valtioneuvoston asetettava laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä vuonna 2003. Sen tulee arvioida muun muassa nykyisen metsälainsäädännön keskinäiset ristiriitaisuudet, sen riittävyys ja toimivuus sekä laatia ehdotus metsälainsäädännön muuttamiseksi siten, että sen turvaa talousmetsien monimuotoisuuden säilymisen nykyistä huomattavasti laaja-alaisemmin ja sitovammin. Työryhmän toimeksiannon ja sen laatiman ehdotuksen tulee kattaa metsälaki, kestävän metsätalouden rahoituslaki, metsän hyönteis- ja sienituholaki sekä luonnonsuojelulaki (erityisesti sen 29 §). Nykyinen lainsäädäntö ei esimerkiksi pysty turvaamaan monimuotoisuudelle tärkeän lahoppuun säilymistä edes metsälain erityisen tärkeissä elinympäristöissä lainsäädännön ristiriitaisuuksista johtuen. Tämän valtioneuvoston asettaman työryhmän tulee valmistella myös toimikunnan mietinnössä mainittu ennakkopäätös menettely metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen rajauksesta. Tällaisten merkittävien lainsäädäntöä koskevien asioiden valmistelu ministeriön sisäisenä virkатыönä ilman laajapohjaista ja avointa valmistelua ei kuulu enää 2000-luvun kansalaisyhteiskuntaan.

Metsiensuojelun sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt tukevat suojelua

Toimikunnan esitysten toteuttamista ja täydentämistä tukee se, että metsiensuojelulla on positiivisia kansataloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Suojelualueiden merkitys erityisesti Ruuhka-Suomen virkistysalueina on kasvussa. Luontomatkailemisen työllistävä vaikutus vuonna 2000 oli 32 000 henkilötyövuotta ja 2010 sen arvioidaan olevan 64 000. Sen sijaan metsäsektorin työvoima on ollut pitkään laskussa huolimatta tuotannon ja hakkuumäärien voimakkaasta kasvusta. Metsäsektorin työllisyys väheni 1970 - 2000 206 000:sta 95 000 henkilötyövuoteen ja sen arvioidaan laskevan 80 000 henkilötyövuoteen 2010 mennessä. Investoinnit muun muassa uusiin metsäisiin kansallispuistoihin Etelä-Suomessa olisivat kansantaloudellisesti kannattavia. Virkistyskäyttöä tukeva metsiensuojelu olisi myös järkevää, työllisyyttä tukevaa alue- ja maaseutupolitiikkaa.

Toimintaohjelman toteuttamista ja jatkokehittelyä puoltaa myös se, että suomalaiset suhtautuvat myönteisesti Etelä-Suomen metsien suojeluun. Suomen Gallupin tutkimuksessa syyskuussa 2001 vastaajista 86 prosenttia halusi lisätä suojelualueiden määrää nykyisestä. Keskiarvo sopivalle metsiensuojelun tasolle Etelä-Suomessa oli 11 prosenttia ja mediaaniarvo 5 prosenttia (nyt on suojeltu vasta 1,1 prosenttia metsämaasta).

Muilta osin yhdyimme toimikunnan mietintöön.

Helsingissä, 27. kesäkuuta 2002

Asta Lähdesmäki **Tapani Veistola**